

KOREYS XALQ MAQOLLARIDA HASAD VA IJTIMOIIY QADRIYATLAR MUNOSABATI

Sa'dullayeva Ozoda Zoid qizi

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Sharq filologiyasi fakulteti Koreys filologiyasi kafedrası o'qituvchisi

E-mail: sadullaevaozoda77@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21543909>

Annotatsiya. Ushbu tezisda Koreya xalq maqollarida hasad (envy) tushunchasi va ijtimoiy qadriyatlar (jamiyatdagi uyg'unlik, raqobat, oilaviy munosabatlar, mehnatsevarlik va chemyeon – “yuz” yoki “ijtimoiy obro”) o'rtasidagi munosabat tahlil qilinadi. Tadqiqotda koreys folkloridagi asosiy maqollar, xususan “사춘이 땅을 사면 배가 아프다” (“Agar amakivachchangiz yer sotib olsa, qorningiz og'riydi”) kabi iboralar asosida hasadning ijtimoiy sabablari va uning jamiyatdagi o'rni ko'rib chiqiladi. Hasad ko'pincha salbiy his-tuyg'u sifatida baholanadi, ammo u ijtimoiy raqobatni rag'batlantiruvchi omil bo'lishi ham mumkin. Tezis koreys madaniyatining kollektivizm va ierarxiya tamoyillariga asoslanib, hasadni ijtimoiy qadriyatlar bilan bog'laydi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, koreys maqollari hasadni cheklash va jamiyat uyg'unligini saqlashga qaratilgan.

Kalit so'zlar: koreys xalq maqollari, hasad (envy/시기), ijtimoiy qadriyatlar, kollektivizm, chemyeon (yuz/obro'), oilaviy raqobat, “배 아프다”, uyg'unlik (harmony/jeong).

Kirish

Kundalik hayotimizda uchrovchi turli xil narsalarni hamisha ikki xil, ya'ni bir-biriga qarama-qarshi jihatlari orqali bilamiz. Bular ichida eng ko'p uchrovchi hodisalardan yaxshilik va yomonlik xislatlaridir. Yoki tilimizda ularni ijobiy

bo'yoqdor so'zlar va salbiy bo'yoqdor so'zlarga ajratamiz. Yaxshilik va yomonlik leksemalarining maqollarda keng ko'lamda uchrashi tabiiy holdir. Chunki maqollar xalqning hayotiy haqiqatga nisbatan qarashlarini va munosabatlarini ko'rsatuvchi hodisadir. Shu o'rinda koreys va o'zbek maqollarida uchrovchi yaxshilik va yomonlik mavzusidagi maqollar xalqning ushbu tushunchalarga bo'lgan munosabatlarini yaqqol ifoda etadi.

Aslida koreys xalq maqollari (속담 – sokdam) ajdodlar donoligini aks ettiruvchi qisqa, obrazli iboralar bo'lib, ular hayotiy tajribani umumlashtiradi. Hasad mavzusi koreys folklorida muhim o'rin tutadi, chunki koreys jamiyati kollektivizm va yuqori ijtimoiy raqobatga asoslangan. Hasad ko'pincha oila yoki qarindoshlar o'rtasidagi taqqoslashdan kelib chiqadi. Bu mavzu ijtimoiy qadriyatlar – mehnatsevarlik, kamtarlik, hamjihatlik va ijtimoiy obro' (chemyeon) bilan chambarchas bog'liq. Tadqiqot maqsadi – koreys maqollarida hasadning ifodalanishini va uning ijtimoiy qadriyatlar bilan munosabatini ochib berishdir.

Asosiy qism

1. Hasadning koreys maqollaridagi ifodasi

Koreys maqollarida hasad ko'pincha oilaviy yoki ijtimoiy muhitdagi taqqoslash orqali namoyon bo'ladi. Eng mashhur misol: “사춘이 땅을 사면 배가 아프다” – “Agar amakivachchangiz yer sotib olsa, qorningiz og'riydi”. Bu ibora muvaffaqiyatli qarindoshning yutuqlaridan ichki bezovtalik va hasadni bildiradi. U koreys jamiyatidagi kuchli oilaviy va ijtimoiy taqqoslash madaniyatini aks ettiradi (“Eomchina” fenomeni – onaning do'stining o'g'li bilan solishtirish). Boshqa misollar: “남의 떡이 커 보인다” (“Boshqaning keki kattaroq ko'rinadi” – boshqaning narsasi yaxshiroq tuyuladi) hasadni “o'tloq har doim qo'shnida yashilroq” tamoyili bilan bog'laydi.

Hasad salbiy his-tuyg'u sifatida ko'riladi: u insonni ichki azobga soladi va jamiyat uyg'unligini buzadi. Koreys madaniyatida “jeong” (chuqur mehribonlik va

bog'liqlik) va "chemyeon" (ijtimoiy yuz/obro') qadriyatlar hasadni cheklashga xizmat qiladi. Masalan, hasadni ochiq ifodalash chemyeonga putur yetkazishi mumkin.

2. Ijtimoiy qadriyatlar va hasad munosabati

Koreys jamiyati Konfutsiy ta'limotiga asoslanib, hamjihatlik, hurmat va mehnatni qadrlaydi. Maqollar hasadni ijtimoiy muammo sifatida ko'rsatib, uning o'rniga hamkorlik va o'z-o'zini takomillashtirishni taklif qiladi. Masalan, "두 손뼉이 맞아야 소리가 난다" ("*Ikkita qo'l kafti urilgandagina ovoz chiqadi*") hamkorlikni ta'kidlaydi. Hasad esa individual raqobatni kuchaytirib, "crab mentality" (qisqichbaqa mentaliteti – boshqalarni pastga tortish) ga olib kelishi mumkin.

Shu bilan birga, mo''tadil hasad ijobiy rag'bat bo'lishi mumkin: muvaffaqiyatli odamlarga taqlid qilish orqali o'sish. Biroq, ko'p maqollar hasadni "yomonlik" sifatida qoralaydi, chunki u oila va jamiyatdagi uyg'unlikni buzadi. Koreys folklorida (masalan, Heungbu va Nolbu ertagi) hasad va ochko'zlik jazo bilan tugaydi, mehribonlik esa mukofotlanadi. Bu ijtimoiy qadriyatlarning asosiy tamoyili – yaxshilik ustunligini ko'rsatadi

3. Madaniy kontekst va taqqoslash

Koreys maqollaridagi hasad O'zbek xalq maqollaridagi "*Hasad odamni kuydirar*" kabi iboralar bilan o'xshashliklarga ega. Ikkala madaniyatda ham hasad salbiy illat sifatida baholanadi, ammo koreys kontekstida u ijtimoiy raqobat va taqqoslash bilan kuchliroq bog'langan. Zamonaviy Koreyada bu "*Hell Joseon*" fenomeni va yuqori bosim bilan bog'liq muammolarni keltirib chiqaradi. Maqollar orqali ajdodlar hasadni boshqarish va ijtimoiy barqarorlikni saqlashni o'rgatgan.

Xulosa

Koreys xalq maqollarida hasad ijtimoiy qadriyatlarning salbiy tomoni sifatida ko'riladi. U oilaviy raqobat va taqqoslashdan kelib chiqib, jamiyat uyg'unligini buzishi mumkin. Biroq, maqollar hasadni cheklash va mehnat, hamkorlik orqali yengishni

targ'ib qiladi. Yuqoridagi tahlillar natijasida shunday xulosa qilish mumkinki, hasad hissi koreys va o'zbek xalqlarining muloqot madaniyatida o'ziga xos lingvopsixologik ifodaga ega. Har ikkala tilda bu hissiyot til, tana tili, ovoz ohangi va mimika orqali bevosita yoki bilvosita tarzda ifodalanadi. O'zbek madaniyatida hasad asosan salbiy, ma'naviy jihatdan zararli his sifatida talqin qilinsa, koreys madaniyatida u insonni o'zini takomillashtirishga undovchi omil sifatida baholanadi. Shunga qaramay, har ikki xalqda ham hasadni oshkora ifodalash ijtimoiy jihatdan nomaqbul deb hisoblanadi, bu esa milliy xulq madaniyatining o'zini nazorat qilish tamoyiliga asoslanadi. Hasad konsepti til, madaniyat va inson ruhiyati kesishgan nuqtada shakllangan murakkab hodisa bo'lib, u milliy tafakkur, qadriyatlar va ijtimoiy me'yorlarning o'zaro uyg'unligini aks ettiradi.

Bu esa koreys madaniyatining kollektiv qadriyatlarini mustahkamlaydi. Tadqiqot natijalari folklorning tarbiyaviy ahamiyatini tasdiqlaydi va madaniyatlararo taqqoslash uchun asos bo'la oladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Holt, Daniel D. Tigers, Frogs, and Rice Cakes: A Book of Korean Proverbs. Shen's Books, 1999.
2. Kim Ik-sun. 한국어 속담으로 배우는 지혜. 2025.
3. "Envy: Emotional toll triggered by social comparison". Daum News, 2024.
4. Korean proverbs collections (woorimal.net va boshqa manbalar).
5. Wang, Hahn-Sok. "An Ethnographic Description of Kinship Proverbs in Korea". 2002.
6. O'zbek va koreys maqollari qiyosiy tadqiqotlari (Ziyonet va ilmiy maqolalar).
7. Xorijiy filologiya jurnali. Koreys va o'zbek xalq maqollarida odob me'yorlari va axloqiy qadriyatlarning mantiqiy-pragmatik talqini. <https://samxorfil.uz/maqola/koreys-va-o-zbek-xalq-maqollarida-odob-me-yorlari-va-axloqiy-qadriyatlarning-mantiqiy-pragmatik-talqini>
8. Sadullaeva O. "Linguo-psychological expression of envy in Korean and uzbek national

behavioral culture ” "Экономика и социум" №10(137) 2025 www.iupr.ru